J TOLOO E BEHDASHT, School of Public Health, Yazd Shahid Sadoughi Univ Med Sci

ORIGINAL ARTICLE
Received:2022/10/26 *Accepted:2023/03/05*

Examination of Cultural Components of Spouse Selection Based on Iranian Culture: A Qualitative Study

Amin Saadat (Ph.D.)[1], Mohammad Hosein Fallah (Ph.D.)[2], Saeid Vaziri Yazdi (Ph.D.)[3]

1. Ph.D. Student of Counseling, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran
2.Corresponding author: Associate Professor, Assistant Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran
Email: Fallahyazd@iauyazd.ac.ir Phone: 035-31871000
3.Assistant Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

Abstract

Introduction: Among the ways to improve the culture and values of Islamic society in Iran is identifying and introducing important components of spouse selection. Understanding these components can lead to the selection of a suitable spouse and prevent common mistakes in this area. Therefore, the present study aims to examine educational components of spouse selection in Iranian society.

Methods: This qualitative study had an exploratory-descriptive nature and used the grounded theory and systematic Strauss and Corbin methods simultaneously to collect, execute, and analyze data. The research population included all family counselors, faculty members, and managers of counseling centers involved in marriage education and counseling in Yazd in 2022. Therefore, 32 participants were selected using purposive sampling as the research sample. The data was collected through semi-structured interviews which were recorded.

Results: The results of open coding showed that out of 254 extracted propositions, 27 concepts were obtained in the form of 11 categories. Through axial coding, 5 main components (awareness of the philosophy of marriage, smart selection, literacy about marriage, rational-emotional strategies, and valuable style of marriage) were identified by integrating and connecting the categories. Selective coding also presented its final theory by designing a paradigmatic framework in a diagrammatic form.

Conclusion: Identifying dimensions and components of spouse selection can facilitate the assessment and evaluation of young individuals on the brink of marriage by pre-marital counselors and couple therapists. This will help the young people make vital and important decisions in choosing a life partner.

Keywords: Spouse Selection, Culture, Marriage, Grounded Theory

Conflict of interest: The authors declared no conflict of interest.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

This Paper Should be Cited as:
Author: Seyed Amin Saadat, Mohammad Hosein Fallah, Saeid Vaziri Yazdi. Examination of Cultural Components of Spouse Selection Based on Iranian Culture: A Qualitative Study…..……Tolooebehdasht Journal. 2023;22(3)33-49 .[Persian]

طلوع بهداشت

دو ماهنامه علمی پژوهشی
دانشکده بهداشت یزد
سال بیست و دوم
شماره سوم
مرداد و شهریور
شماره مسلسل:۹۹

تاریخ وصول: ۱۴۰۱/۰۸/۰۴
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۴

بررسی مؤلفه‌های آموزشی انتخاب همسر بر اساس فرهنگ ایرانی: یک مطالعهٔ کیفی

نویسندگان: سید امین سعادت[۱]، محمد حسین فلاح[۲]، سعید وزیری یزدی[۳]

۱. دانشجوی دکتری رشتهٔ مشاوره، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

۲. نویسندهٔ مسئول: دانشیار گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

تلفن تماس: ۰۳۵۳-۳۱۸۷۱۰۰ Email: Fallahyazd@iauyazd.ac.ir

۳. استادیار گروه مشاوره و علوم تربیتی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، یزد، ایران

چکیده

مقدمه: یکی از راه‌های ارتقای فرهنگ و ارزش‌های جامعه اسلامی در ایران شناسایی و معرفی مؤلفه‌های انتخاب همسر است. شناخت این مؤلفه‌ها می‌تواند موجب انتخاب همسرگزینی مناسب و پیشگیری از خطاهای متداول در این زمینه گردد. از این‌رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی مؤلفه‌های آموزشی انتخاب همسر در جامعهٔ ایرانی انجام شد.

روش بررسی: این مطالعه از نوع کیفی و با ماهیت اکتشافی-توصیفی بود که با استفاده از نظریهٔ داده بنیاد و به کارگیری روش نظام‌مند استراوس و کوربین به طور همزمان به گردآوری، اجرا و تحلیل داده‌ها پرداخته شد. جامعهٔ آماری پژوهش شامل تمامی مشاوران خانواده، اساتید هیئت علمی و مدیران مراکز مشاوره دخیل در زمینهٔ آموزش و مشاورهٔ ازدواج شهرستان یزد در سال ۱۴۰۱ بود. از این‌رو، برای نمونهٔ پژوهش، ۳۲ مشارکت‌کننده با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها نیز از طریق مصاحبهٔ نیمه ساختارمند و ضبط مصاحبه‌ها گردآوری شد.

یافته‌ها: نتایج کدگذاری باز نشان داد از ۲۵۴ گزاره استخراج شده، ۲۷ مفاهیم در قالب ۱۱ مقوله به دست آمد. کدگذاری محوری با ادغام و ارتباط بین مقولات، پنج مؤلفه اصلی (آگاهی از فلسفهٔ ازدواج، انتخاب هوشمند، سواد ازدواج، راهبردهای عقلانی-هیجانی و سبک ارزشمند ازدواج) را مطرح نمود. کدگذاری انتخابی نیز با طراحی چارچوب پارادایم به صورت ترسیمی، نظریهٔ نهایی خود را به نمایش گذاشت.

نتیجه‌گیری: شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های همسرگزینی می‌تواند راهگشای سنجش و ارزیابی جوانان در شرف ازدواج توسط مشاوران پیش‌از ازدواج و زوج‌درمانگران باشد؛ زیرا موجب گرفتن تصمیمات حیاتی و مهم در انتخاب شریک زندگی برای جوانان خواهد بود.

واژه‌های کلیدی: انتخاب همسر، ازدواج، فرهنگ، نظریهٔ داده بنیاد

این مقاله، برگرفته از پایان‌نامهٔ دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد است.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

مقدمه

ازدواج یکی از مهم‌ترین بخش‌های زندگی انسان به شمار می‌آیدکه نقش عمده‌ای در تعیین جهت‌گیری‌های فردی دارد(۱). تقریباً در همهٔ جوامع، ازدواج به عنوان یک نهاد اساسی شناخته شده و شامل پیامدهای مهم بین فردی، شخصی و مرتبط با رفاه افراد و خانواده‌ها محسوب می‌گردد. بررسی ازدواج‌ها در فرهنگ‌های مختلف می‌تواند فرصت‌های مهمی را فراهم سازد تا علاوه بر سنجش متغیرهایی که بر کیفیت زناشویی تأثیرگذار است، با ارائه فرصت‌های تحقیقاتی جدید به یک چشم‌انداز نظری گسترده روی آوریم. هر چند ممکن است در جوامع مختلف، تفاوت‌های فرهنگی در بسیاری از زمینه‌ها مانند شروع و مفهوم‌سازی ازدواج، نقش مردان و زنان و روابط با خانواده‌ها وجود داشته باشد(۲).

هر فرهنگی تعریف خاصی از زندگی زناشویی دارد، بر داشتن مهارت‌های خاص تأکید می‌کند، اصول ارزشی و اخلاقی بعضاً متفاوتی را مبنای زندگی قرار می‌دهد و همچنین سطح و ماهیت انتظارات زناشویی را نیز تا حد زیادی تعیین می‌کند. بسته به نوع فرهنگ ممکن است زوجین به مهارت‌های مختلفی نیاز داشته باشند؛ تا بتوانند با تکیه برآن، رضایت را بر زندگی خود غالب کرده و از بروز تنش‌های زناشویی جلوگیری کنند(۳).

برای مثال، در همه جای قارهٔ آسیا، تقریباً ازدواج در سنین بسیار بالا اتفاق می‌افتد و در برخی مناطق این تأخیر در امر ازدواج به سطوح قابل توجهی رسیده است. هرچند اخیراً الگوها پیچیده‌تر شده‌اند و گرایش غیرقابل اجتناب به سوی ازدواج دیرتر، دیگر حتی با وضعیت سایر کشورهای دنیا در این زمینه، سازگار نیست (۵،۴).

بررسی روند ازدواج در آسیا (که همچنان حدود ۶۰ درصد جمعیت جهان را در خود جای داده است) به دلایل مختلفی مهم است. یک دلیل صرفاً چالش فکری درک ازدواج و تغییر خانواده در جوامعی است که به سرعت در حال تغییر هستند. دلیل دیگر، پیامدهای سیاسی تغییر ازدواج است. برای مثال، اکثر دولت‌های منطقه به دو دلیل عمده نسبت به افزایش مجردی نگرش منفی دارند: ۱- ازدواج و تشکیل خانواده را بستری برای یک جامعه قوی می‌دانند. ۲- در کشورهای آسیای شرقی، افزایش تعداد زنانی که ازدواج نکرده‌اند به طور قابل توجهی به روند باروری بسیار پایین که در بسیاری از این کشورها مشاهده می‌شود کمک می‌کند(۶،۷).

در ایران نیز «مشکلات و موانع ازدواج» همواره به عنوان یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های اجتماعی و محور گفتگوهای سیاستی مطرح بوده است. شاید هیچ حوزه‌ای از امور جوانان به اندازه ازدواج شاهد سیاست‌گذاری و طرح‌های اجرایی مختلف و متنوع نبوده باشد(۸). با این وجود، مردم به دلایل متعدد به دنبال افراد صمیمی و قابل اعتماد به عنوان همسری طولانی‌مدت هستند. در واقع، چنین افرادی ویژگی‌هایی نظیر تمایل به همکاری، داشتن مهارت‌های والدینی قوی و توانایی برآوردن نیاز همسرشان را دارند و ممکن است رابطه‌ای را فراهم نمایند که با صمیمیت، محافظت، پذیرش و امنیت بیشتر همراه باشد(۹).

البته انسان‌ها به دلایل مختلفی همچون عشق، امنیت عاطفی، امنیت اقتصادی، فرار از تنهایی، احساس آرامش و حتی تمایلات جنسی گرایش به ازدواج دارند(۱۰). احساس سرخوشی عشق که در اوایل آشنایی و ازدواج تجربه می‌شود، ممکن است به زودی توسط مسئولیت‌ها و تعهدات درون ازدواج به چالش

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

کشیده شود. برای مثال، زندگی روزمره و تقابل بین تأمین نیازهای کار و خانواده به راحتی می‌تواند باعث ایجاد استرس و درگیری بین زوجین شود. این وضعیت زمانی بدتر می‌شود که زوج‌هایی که تازه ازدواج کرده‌اند، مسئولیت‌های جدیدی مانند مراقبت از یک نوزاد در خانواده را بر دوش می‌کشند(۱۲, ۱۱). فقدان زمان با کیفیت بین زن و شوهر نیز ممکن است به روابط عاشقانه زناشویی موجود آسیب برساند. این مسئله شامل ناتوانی در پیگیری فعالیت‌های مشترک با کیفیت توسط همسران هم می‌تواند باشد. بنابراین، احساسات سرخوشانه عشق رمانتیک تجربه شده بین زوجین در نهایت ضعیف‌تر می‌شود و به تدریج به سمت عشق منطقی می‌رود که حول تعهد در ازدواج می‌چرخد(۱۳).

همسرگزینی فرایندی است که در طی آن افراد برای انتخاب همسر به بررسی و سنجش ویژگی‌ها و جایگاه همسر آینده خود از لحاظ ظاهری، سطح تحصیلات، درآمد، پایگاه اجتماعی-اقتصادی، وضعیت فرهنگی خانواده، شغل و ... می‌پردازند(۱۴). به طوری که برخی از ویژگی‌ها ممکن است از اولویت بالاتری برخوردار باشد و تأثیر بیشتری در انتخاب همسر آینده برای فرد داشته باشد. اولویت‌بندی نمودن این ویژگی‌ها بر اساس تفاوت های فرد و انتظاراتی شکل می‌گیرد که تحت عنوان "معیارهای همسر گزینی" از آن یاد می‌شود(۱۵).

تشخیص معیارها و ترجیحات ایرانیان برای همسر ایده‌آل برای درک تحولات خانواده به‌ویژه تحولات اجتماعی کلیدی است. به عبارت دیگر، درک ویژگی‌های همسر ایده‌آل، درک لایه‌ای از دگرگونی‌های عمومی‌تر اجتماعی را افزایش می‌دهد. زیرا به دنبال مواجهه تدریجی با گروه‌های مختلف اجتماعی و متعاقب آن تحول ذهنیات، انتخاب‌های افراد از جمله انتخاب همسرکه تصمیمی حیاتی در زندگی شخصی هست نیز تغییر می‌کند. از طرفی دیگر افراد به لطف روش‌های آموزشی، شغلی و کسب مهارت‌هایی که معمولاً در سبک زندگی مدرن خود انجام می‌دهند به طور فزاینده‌ای از روابط قدرت سلسله مراتبی خانواده رهایی می‌یابند(۱۶). از سوی دیگر، ترکیب فرهنگ مشترک و تجربه‌های شخصی هر فرد ترجیحات ارزشی آن شخص را تشکیل می‌دهند. بنابراین فرآیند انتخاب همسر اگر بر اساس ارزش‌های فرد و همراه با آگاهی اتفاق بیفتد، نتایج مطلوب‌تری را برای فرد و جامعه به بار خواهد آورد(۱۷).

اسلام نیز بر دو مسئله دقت در انتخاب و معیارهای انتخاب همسرگزینی به عنوان موضوع مهمی در تحکیم خانواده تأکید دارد(۱۸). باید اذعان داشت فرهنگ و وضعیت اجتماعی حاکم بر جامعه هم می‌تواند ملاک‌های همسر گزینی بین زن و مرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. مواردی نظیر تحصیلات، ارتباط اجتماعی، معاشرتی بودن، تناسب موقعیت اقتصادی، فرهنگی و توجه به ارزش‌های سنتی و مذهبی از ارزش‌های اجتماعی حاکم بر جامعه نشأت می‌گیرد. از طرفی معیارهای مدرن ازدواج و انتخاب شریک زندگی در کشورهای غربی تحت تأثیر تحولات اجتماعی و توسعه دموکراسی است. علی‌رغم اینکه این بسترها در جامعه ایران وجود ندارد؛ اما رواج و گسترش این شاخص‌ها در بین جوانان ایرانی باعث ناهمخوانی و ناپایداری انتخاب همسر و ازدواج در ایران شده است(۱۹). این بدین معنا است که جوانان با تغییر نگرش خود به انتخاب همسر و قرار دادن عشق، علاقه و آشنایی ابتدایی در اولویت خود معیارهایی مانند پذیرش والدین را دیگر خیلی مهم نمی‌دانند. در نتیجه معیارها برای

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

انتخاب همسر تغییر کرده و ارزش‌های شخصی در اولویت قرار می‌گیرد؛ هرچند از لحاظ اقتصادی، فرهنگی و ارزشی به خانواده خود وابسته هستند. این تعارض و دوگانگی جوانان منجر به سردگمی آن‌ها در این زمینه شده است(۲۰). برخی پژوهشگران بر این باورند که داشتن خودآگاهی شناختی، هیجانی و مهارت‌های ارتباطی در دورهٔ پیش از ازدواج می‌تواند منجر به یک ازدواج موفق و توام با رضایت مطلوب و با ثبات گردد(۲۱،۲۲).

در پژوهشی، Eastwick & Finkel (۲۳) در بررسی انتخاب شریک زندگی نشان دادند افراد وقتی با جنس دیگری ملاقات داشتند که دارای ویژگی‌های بهتری در زمینه‌های سرگرم کننده/مهیج، پاسخگو بودن، قابل اعتماد/قابل اتکا و دوستانه بودند، این افراد را مطلوب‌تر می‌دیدند و احتمال بیشتری داشت که با آنها قرارهای ملاقات بعدی را بگذارند. در پژوهش دیگری Altuntaş & Atli (۲۴) بر راهبردهای انتخاب همسر تمرکز نمودند تا مشخص نمایند که افراد به کدام ویژگی‌ها در انتخاب همسر اهمیت می‌دهند. این پژوهش راهبردهای انتخاب همسر را بر حسب هفت عامل توصیف کرد که به آنها اهمیت بیشتری داده شده است: نهاد خانواده و اعتماد، وضعیت اقتصادی، شباهت مذهبی و سیاسی، ویژگی‌های ظاهری، باکرگی، تربیت فرزند و عشق. در همین زمینه Keldal & Atli (۲۵) اظهار داشتند که راهبردهای انتخاب همسر را می‌توان به عنوان فهرستی از ویژگی‌هایی تعریف کرد که افراد هنگام انتخاب‌های خود به آن‌ها اهمیت می‌دهند.

در پژوهش دیگری Keldal (۲۶) در بررسی همین هفت عامل با ویژگی‌های شخصیتی پنج عاملی نشان داد که افرادی با سطح وجدان کاری بالا و سطح پایین روان رنجوری و گشودگی به تجربه، بیشتر به باکرگی و شباهت مذهبی و سیاسی اهمیت می‌دهند. از طرفی Tsoukas & March (۲۷) بر این باورند که روان‌پریشی، پیش‌بینی‌کنندهٔ مثبت روابط کوتاه مدت و پیش‌بینی‌کنندهٔ منفی برای روابط بلندمدت است. به این معنا که روان‌پریشی می‌تواند مانع ازدواج موفق باشد. طبیعتاً پشیمانی از انتخاب همسر و داشتن انتخاب ناموفق بر عملکرد روابط عاطفی و عاشقانه زوجین تأثیر منفی می‌گذارد و علاوه بر کاهش رضایت جنسی، باعث تضعیف ثبات زناشویی بین زوجین می‌شود(۲۱).

برخی پژوهش‌ها ملاک‌های همسرگزینی را به دو بخش محتوایی و فرایندی دسته‌بندی می‌کنند که منظور از ملاک محتوایی ویژگی‌هایی است که فرد به همراه خود دارد مانند سن، شغل، تحصیلات، درآمد، سلامت جسمانی، مذهب و قومیت. از سوی دیگر، ملاک‌های فرایندی مجموعه اعمالی هستند که موجب سازمان‌دهی نظام خانواده می‌شوند و شامل درک و تفاهم، مهارت‌های ارتباطی-اجتماعی، مهارت حل مسئله، تصمیم‌گیری و قاطعیت است (۲۸،۲۹). در این راستا، نتایج عطار و قادری (۳۰) نشان می‌دهد ملاک‌های محتوایی توان پیش‌بینی کیفیت زندگی و ملاک‌های فرایندی توان پیش‌بینی رضایت زناشویی در افراد را دارد. صالحی مبارکه و همکاران (۲۱) در پژوهش خود نشان دادند استفاده از بستهٔ آموزشی مشاوره پیش از ازدواج با بهره‌گیری از تجارب زنان دارای انتخاب ناموفق منجر به کاهش نگرش‌های ناکارآمد جوانان نسبت به انتخاب همسر می‌شود.

در واقع هدف از بهره‌گیری مشاورهٔ پیش از ازدواج بالا بردن

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

سطح آگاهی، کمک به استحکام، ثبات ازدواج و انتخاب درست در راستای کاهش میل به طلاق است.

با توجه به آنچه گفته شد، در دهۀ اخیر اندک پژوهشی در زمینۀ مؤلفه‌های همسرگزینی بر اساس اندیشه‌های متخصصین و مشاوران ازدواج در ایران صورت گرفته است و همچنان خلأ نظریۀ مشترکی که بتواند شناخت بهتر مؤلفه‌های همسرگزینی در ارتقاء کیفیت زندگی، روابط زناشویی و انتخاب برای ازدواج موفق را برنامه‌ریزی نماید، احساس می‌شود. مطالعۀ حاضر بر آن است تا به تدوین و طراحی مؤلفه‌های آموزشی انتخاب همسر بر اساس جامعۀ ایرانی بپردازد. سؤال اساسی پژوهش آن است که مهمترین معیارهای ازدواج موفق در همسرگزینی مردان و زنان ایرانی چیست؟

روش بررسی

پژوهش حاضر یک مطالعۀ کیفی با ماهیت اکتشافی-توصیفی بود که هدف آن بسط و گسترش دادن شناخت موجود در عرصۀ ازدواج و انتخاب همسر با سبک و سیاق فرهنگ ایرانی-اسلامی بود. در تحقیق کیفی، یافته‌های پژوهش اغلب با روش‌های نوخاسته، سؤالات باز، تحلیل محتوا و نتیجه‌گیری نهایی به دست می‌آید(۳۱).

بنابراین، در این پژوهش داده‌ها پس از کدگذاری با نظریۀ داده بنیاد (Grounded theory)، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند؛ زیرا در این نظریه، محقق با رویکرد پدیدارشناسی به بررسی استقرایی داده‌ها و یافته‌هایی که از طریق مصاحبۀ نیمه ساختارمند به دست می‌آورد، می‌پردازد. همچنین، محقق قادر خواهد بود از میان حجم انبوهی از اطلاعات، وجوه مشترک بین گزاره‌ها، مفاهیم و مقوله‌ها را استخراج نماید و به نظریه‌پردازی در حوزۀ مشخصی بپردازد. لازم به ذکر است در پژوهش حاضر، این نظریه با روش نظام‌مند Strauss & Corbin انجام شد و در اجرای تحقیق، گردآوری و تحلیل داده‌ها، سه فرایند اصلی تحلیل نظریۀ داده بنیاد (کدگذاری باز، کدگذاری محوری، کدگذاری انتخابی) به طور همزمان و آگاهانه به کار گرفته شد؛ تا جمع‌آوری داده‌های اولیه، به منظور شکل‌گیری روند گردآوری مداوم داده‌ها صورت گیرد. با این کار، فرصتی برای محقق فراهم شد تا میزان کفایت مقوله‌های مناسب را افزایش بخشد(۳۲).

جامعۀ آماری پژوهش شامل تمامی مشاوران خانواده، اساتید هیئت علمی و مدیران مراکز مشاوره دخیل در زمینۀ آموزش و مشاورۀ ازدواج شهرستان یزد در سال ۱۴۰۱ بود. نظر به انتخاب نظریۀ داده بنیاد، به‌طور معمول استفاده از ۳۰ تا ۵۰ مصاحبه شونده، کافی است(۳۳). از این‌رو، برای انجام این پژوهش، ۳۲ مشارکت کننده با روش "نمونه‌گیری نظری" انتخاب شدند؛ که این انتخاب بر اساس ویژگی و سازه‌های نظری مرتبط با فعالیت آنان بود. نمونه‌گیری نظری نوعی نمونه‌گیری هدفمند محسوب می‌شود که پژوهشگر با بهره‌گیری از نظرات و دانش آگاه‌ترین افراد سعی می‌کند دربارۀ موضوع و اهداف پژوهش به موشکافی و واکاوی رویداد و پدیدۀ مورد نظر بپردازد(۳۴).

از این تعداد، ۴۶/۹ درصد را متخصصین مرد و ۵۳/۱ درصد را زنان با حداقل تحصیلات کارشناسی ارشد تشکیل دادند. دامنه سنی این متخصصین بین ۳۵ تا ۶۰ سال بود که حداقل دارای سابقه کاری بالای سه سال بودند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، مصاحبۀ عمیق با خبرگان و متخصصین حوزۀ ازدواج و خانواده بود. بنابراین، در ابتدا پژوهشگر اصلی به بررسی مرور ادبیات

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

برای آشنایی با مبانی نظری ازدواج و نظریات مرتبط با آموزش و انتخاب درست همسر پرداخت. سپس به تحقق و طراحی الگوی آموزشی انتخاب همسر، اقدام به تدوین سؤالات و اجرای مصاحبه نیمه ساختاریافته با صاحب‌نظران و خبرگان پرداخت. مدت زمان مصاحبه برای هر فرد، به‌طور میانگین بین ۳۰ الی ۵۰ دقیقه بود و مطالب مطرح‌شده توسط محقق ثبت و ضبط گردید.

لازم به ذکر است که جلسات مصاحبه از خرداد تا آبان ماه سال ۱۴۰۱ به طول انجامید. همچنین تمامی مطالب و مصاحبه‌های ضبط شده بر روی کاغذ پیاده شدند و اطلاعات لازم از میان تمامی مصاحبه‌ها استخراج، طبقه‌بندی و مورد بررسی قرار گرفت. در نهایت، اطلاعات مصاحبه‌ها توسط محقق دیگری جمع‌آوری و کدگذاری شده و تحلیل هم‌زمان روی آن‌ها صورت پذیرفت. از طریق مقایسهٔ مداوم با مصاحبه‌های قبلی، اطلاعات مورد سنجش قرار گرفتند؛ تا یافته‌ها به حالت اشباع برسند (موارد جدیدی در مصاحبه وجود نداشته باشد).

برای سنجش قابلیت اعتماد (Trustworthiness) تحقیق، در ابتدا به بررسی روایی با روش بازبینی اعضاء پرداخته شد. بدین منظور یافته‌های پژوهش برای چهار مشارکت‌کننده ارائه شد تا متن نظریه‌پردازی توسط آنان مطالعه، بررسی و بازبینی شود. در برخی موارد متن و تحلیل‌ها اصلاح و تغییر نظریهٔ نهایی اعمال داده شد. در نهایت به یک توافق و تأیید نهایی مدل کلی تحقیق انجامید. در ادامه، برای بررسی پایایی از روش توافق درون موضوعی (از دو کدگذار) استفاده شد. بدین معنا که تمامی صفحات کدگذاری‌های انجام‌شده توسط تحلیل‌گر قبلی، در اختیار یک دانشجوی دکتری روان‌شناسی دیگری داده شد؛ و از ایشان درخواست شد تا هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در نظر او مناسب هستند به صورت "توافق" و کدهای غیر مشابه با عنوان "عدم توافق" اعمال نماید. در نهایت، ضریب کاپای کوهن (Cohen's Kappa Coefficient) جهت گزارش میزان توافق کدگذاری بین دو ارزیاب برابر با ۰/۷۳ به‌دست‌آمد، که حاکی از ثبات مطلوب کدگذاری بود.

در اجرای پژوهش، پژوهشگر اصلی تحقیق تمام تلاش خود را به کار گرفت، تا ملاحظات اخلاقی تحقیق نظیر استفاده از متخصصین مرتبط با حیطهٔ ازدواج، کسب رضایت آگاهانه از آنان جهت شرکت در فرایند پژوهش و تلاش برای حفظ شأن و عزت‌نفس مصاحبه‌شوندگان در طی مصاحبه رعایت شود.

همچنین توضیحات لازم دربارهٔ موضوع پژوهش، اهداف، اهمیت و نحوهٔ اجرای تحقیق، کسب اجازه برای ثبت و ضبط صدا و پرسیدن سؤالات بدون جهت‌گیری و اعمال‌نظر آزاد از سوی مشارکت‌کنندگان نیز مدنظر گرفته شد. علاوه بر این، پژوهش حاضر در کمیتهٔ اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی یزد با اخذ کد اخلاق IR.IAU.YAZD.REC.1401.073 به ثبت رسیده است.

یافته ها

در پژوهش حاضر، منبع اصلی داده‌ها به صورت مطالعهٔ اسناد بالادستی و مصاحبه‌ای بود. بدین معنا که مصاحبه‌های ابتدایی به صورت اکتشافی و توصیفی مد نظر گرفته شده و پس از مصاحبه، کدگذاری داده‌های انجام می‌گردید. همچنین با مقایسهٔ دائمی داده‌ها، کدهای نظری از طریق کدگذاری باز فراهم گردید و به همین ترتیب کدگذاری ۳۲ مشارکت‌کننده و اسناد بالادستی انجام گرفت. نتایج به دست آمده از اظهارات و

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]
[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

دیدگاه‌های صاحب‌نظران نشان داد که ۲۵۴ گزاره از تجربیات و دیدگاه‌های آنان از مواردی که باید مدل آموزش پیش از ازدواج گنجانده شود، استخراج شد. به دلیل محدودیت متن و صفحهٔ انتشار، تنها به نحوهٔ کدگذاری باز، طبقات محوری و مدل بسنده نموده و به ترتیب تفسیر و به نمایش گذاشته می‌شود. قسمت‌های کوچکی از نتایج کدگذاری باز که بر اساس استخراج ۲۵۴ گزاره اولیه به دست آمده است؛ در طبقه‌بندی مفاهیم و مقولات ارائه شده است (جدول ۱).

جدول ۱: مفاهیم و مقولات مربوط به مؤلفه‌های آموزشی انتخاب همسر

فراوانی	گزاره‌ها	مفاهیم	مقولات
۲۳	- آشنایی با فلسفه زوجیت - تبیین نوع نگاه‌ها در تن دادن به ازدواج - تبیین فلسفه عالم هستی و به تبع آن فلسفه ازدواج - توجه به مبنای انسان‌شناسی هستی - هدف از ازدواج کردن - آشنایی با حکمت ازدواج - شفاف کردن انگیزه‌های ازدواج	فلسفهٔ ازدواج اهداف ازدواج	حکمت ازدواج
۱۸	- پرهیز از ازدواج‌های اینترنتی - دوری از انتخاب‌های از طریق شبکه‌های اجتماعی - اجتناب از ازدواج‌های مجازی و دوست‌یابی - پرهیز از رد و بدل کردن دختر و پسر در بین دوستان و همکاران - پرهیز از بده بستان‌های دختر و پسر در اقوام - پرهیز از سفارشی کردن ازدواج و دلالی‌گری - پرهیز از دوست‌گرایی در ازدواج فرزندان - انتخاب همسر به دست والدین - اجبار به ازدواج با انتخاب والدین - ازدواج‌های فامیلی، سنتی با اجبار خانواده و فامیل	پرهیز از ازدواج‌های مجازی پرهیز از ازدواج‌های بده بستانی پرهیز از ازدواج‌های اجباری	سبک ازدواج معین
۲۴	- پیروی از عقل و خرد - آموزش خردورزی - استفاده از آزمون خردمندی - توجه به تفکر محوری - دوری از شتابزدگی و انتخاب معقولانه - تمایز بین عشق‌های ساده‌انگارانه کودکی با انتخاب معقولانه - بررسی عقلانی بودن انتظارات و ایده آلها - توجه به نشانه‌های پختگی - رسیدن به بلوغ فکری و پختگی - توجه به تکامل و رسش عقلی	توجه به عقل و خرد انتخاب عقلانی توجه به رسش عقلی	خردمندی در انتخاب
۲۲	- داشتن سیستم ارزشی عاطفی - توجه به ارزش‌های خانوادگی - داشتن ارزش‌های ارتباطی و اجتماعی	داشتن ارزش‌های مشخص (عاطفی، اجتماعی)	داشتن سیستم‌های ارزشی

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

	- داشتن خط قرمزها و معیارها - معیارها و خط قرمزی در جلسات خواستگاری - آگاهی بخشی از ملاک‌های خط قرمزی طرفین	داشتن معیار و مشخص بودن حد و مرز (اخلاقی، جنسی)	
۲۳	- توجه به همهٔ ویژگی و پارامترهای فرد مورد نظر - توجه همه جانبه به انواع استعلام‌ها و تحقیقات - همه جانبه نگری به صبحت های قبل از ازدواج - توجه به شیوه‌های درست تحقیق کردن	توجه همه جانبه به تحقیق	
	- پرهیز از انتخاب شتاب‌زده بدون بررسی همه جانبه - پرهیز از داشتن ملاک‌های ساده انگارانه و عجولانه - دوری از توجه قفل شده معطوف به شخص خاص	پرهیز از انتخاب عجولانه	نگاه همه جانبه در انتخاب
	- پرهیز از توجه قفل شده - عدم توجه به کانالی واحد و وجهی واحد در تصمیم‌گیری - اتکای بیش از حد به یک صفت شخص و عدم اغراق در امر توصیف	پرهیز از تمرکز توجه قفل شده	
۲۷	- گنجاندن تجارب زیسته ازدواج‌های ناموفق - تبیین عوامل پیش‌بینی کننده ازدواج موفق و ناموفق - استفاده از تجربیات تلخ و شیرین ازدواج‌های موفق و ناموفق	استفاده از تجارب موفق و ناموفق	
	- گفتگو با آدم‌های موفق در امر ازدواج - آشنایی با ثمرات ازدواج		تجارب و ثمرات ازدواج
	- تبیین رسیدن به آرامش - تبیین تأمین سلامت روانی و معنوی - توجه به سلامت جسمی-روانی طرفین	آگاهی از ثمرات و فواید ازدواج	
۲۵	- پرهیز از اغراق و خیال‌پردازی در ساختن زندگی ایده‌آل - بررسی انتظارات ایده‌آل و غیرمنطقی زوجین - توجه به همسانی انتظارات و عملکرد خانواده‌ها و زوجین - پرهیز از انتظارات بیش از دختر یا پسر توسط خانواده‌هایشان - توجه به عوامل منطقی به ازدواج درست در جامعه خود و جوامع دیگر	مدیریت انتظارات و ایده‌آل‌ها	
	- توجه به تفاوت‌های فردی، اجتماعی، روان‌شناختی - آشنایی با ویژگی شخصیتی متفاوت - آموزش یافتن شخصیت همسان و سازگار - بررسی سطح تفاوت فردی زوجین و دیدگاهای جنسیتی - بررسی علائق افراد، نحوه گذران اوقات فراغت - بررسی دیدگاه‌های مالی	توجه به ویژگی‌های فردی	مدیریت فکری
	- توجه به تناسب عقیدتی و مذهبی در امر ازدواج - توجه به تناسب خانوادگی، اعتقادی و اخلاقی - توجه به تناسب ظاهری، سنی و تحصیلی - همسانی با خانواده متناسب با تفکرات خود - توجه به سطح فرهنگی، اقتصادی و طبقهٔ اجتماعی	توجه به تناسب‌ها	
۲۸	- غلبه شناخت بر هیجان در انتخاب درست		

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

	– دوری از تصمیم‌گیری‌های هیجانی و احساسی	مدیریت هیجان	
	– پرهیز از حب‌گرایی احساسی در امر انتخاب		مدیریت عاطفی
	– توجه به معیار و ملاک‌ها جهت شفاف سازی تردیدها		
	– توجه به علایم هشدار دهندهٔ انتخاب درست	احترام به شک و تردیدها	
	– توجه به دلایل موردهایی که برای ازدواج مناسب نیستند		
	– تأمل بر سویه‌های مثبت و منفی انتخاب همسر		
	– احترام به شک‌های درونی و بیرونی مربوط به انتخاب		
۲۴	– توجه به شکست‌های عشقی گذشته		
	– عدم اتکا به روابط عاشقانه و احساسی دوران کودکی	مدیریت در شکست‌های عاطفی	
	– مهارت نه گفتن به افراد، احساسات قبلی و ...	قبلی	
	– مدیریت واکنش‌های خانواده به شکست‌های عشقی		
	– توجه به آسیب‌های فردی		مدیریت و
	– مدیریت آسیب‌ها با آموزش قبل از ازدواج	مدیریت و پیشگیری از	پیشگیری از
	– آشنایی با آسیب‌های احتمالی زناشویی	آسیب‌های احتمالی	آسیب‌ها
	– مدیریت در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی		
	– توجه به آسیب‌های قبل از ازدواج		
	– تصمیم درست در ماندن یا نماندن در رابطه زناشویی	مدیریت در روابط احتمالی	
	– توجه و مدیریت روابط فرازناشویی	فرازناشویی	
۱۸	– شیوه درست تحقیق کردن با بررسی اصالت خانواده		
	– عدم اکتفا به یک کانال در تحقیق	شیوهٔ درست تحقیق کردن	
	– شیوه درست کسب اطلاعات و شناخت بیشتر		سواد ارتباطی-
	– استفاده از تحقیق درست در انتخاب همسر مخصوصاً افراد غیر بومی		اجتماعی
	– مدیریت دخالت‌های دیگر در امور زناشویی		
	– توجه به میزان دخالت و نصایح خانواده‌ها	مدیریت از دخالت دیگران	
	– دخالت‌های خانوادگی در مدیریت زندگی		
۲۲	– داشتن شرایط بافت فرهنگی برای ازدواج	بررسی آدام و رسوم بافت	
	– توجه به تنوع قومیتی و فرهنگی در آموزش‌ها	فرهنگی	
	– آگاهی بخشی از کلیشه‌های قومیتی و فرهنگی		
	– آشنایی با آداب و رسوم قومیت‌ها		
	– آشنایی با تفاوت‌های فرهنگی و اصالت خانواده		سواد فرهنگی
	– آگاهی بخشی از مرزهای تغییر شخصیت در پذیرش تفاوت‌ها	بررسی اصالت و فرهنگ	
	– توجه به انعطاف پذیری خانواده برای پذیرش عضو جدید	خانوادگی	
	– جلوگیری از کودک همسر با بالا بردن سواد فرهنگی		
	– توجه به تفکرات خانواده		

پس از تعیین استخراج مقوله‌ها که در جدول بالا گزارش شده است، نوبت به کدگذاری محوری می‌رسد. در این کدگذاری رویه‌ها با ارتباط برقرار کردن بین مقولات و مرتبط کردن آنان با یکدیگر ایجاد می‌شود. این کار باعث دقت و ظرافت بخشیدن به ویژگی‌های یک مقوله شده و آن را "خرده مقیاس" می گویند. اگرچه روش‌های تحلیلی کدگذاری باز و محوری با هم متفاوت

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]
[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

متفاوت است؛ اما زمانی که محقق به تجزیه و تحلیل کیفی داده‌ها مشغول است، مرتباً از به همسانی و ادغام یک به یک داده‌ها می‌پردازد. از این‌رو، در نظریهٔ داده بنیاد مؤلفه‌های اصلی بیانی از شرایط علّی، پدیده، زمینه، مداخله‌گر، راهبرد و پیامد است که براساس سلسه روابطی با یک مقوله به دست می‌آید (۳۲). از سوی دیگر، برای تبدیل تحلیل‌ها به نظریه ضروری است که مؤلفه‌ها به طور منظم با یکدیگر مرتبط شوند.

برای انجام این فعالیت، کدگذاری انتخابی با استفاده از نتایج دو مرحله پیشین کدگذاری (باز و محوری)، به نظریه‌پردازی روی می‌آورد. بدین معنا که مؤلفهٔ محوری را به شکل منظم با دیگر مؤلفه‌ها مرتبط نموده و ضمن بیان روابط در یک چارچوب معین، به بهبود، توسعه و اصلاح طبقه‌هایی که نیاز است می‌پردازد.

در واقع، در این مرحله محقق بر حسب میزان فهم و ادراک خود از مفاهیم کسب کرده، یک چارچوب پارادایم روایتی عرضه می‌نماید و به صورت ترسیمی نظریهٔ نهایی خود را به نمایش می‌گذارد (۳۵).

مؤلفه‌های اصلی انتخاب همسر بر اساس نتایج کدگذاری محوری و با توجه مقولات اصلی در کدگذاری باز فراهم شد (جدول ۲).

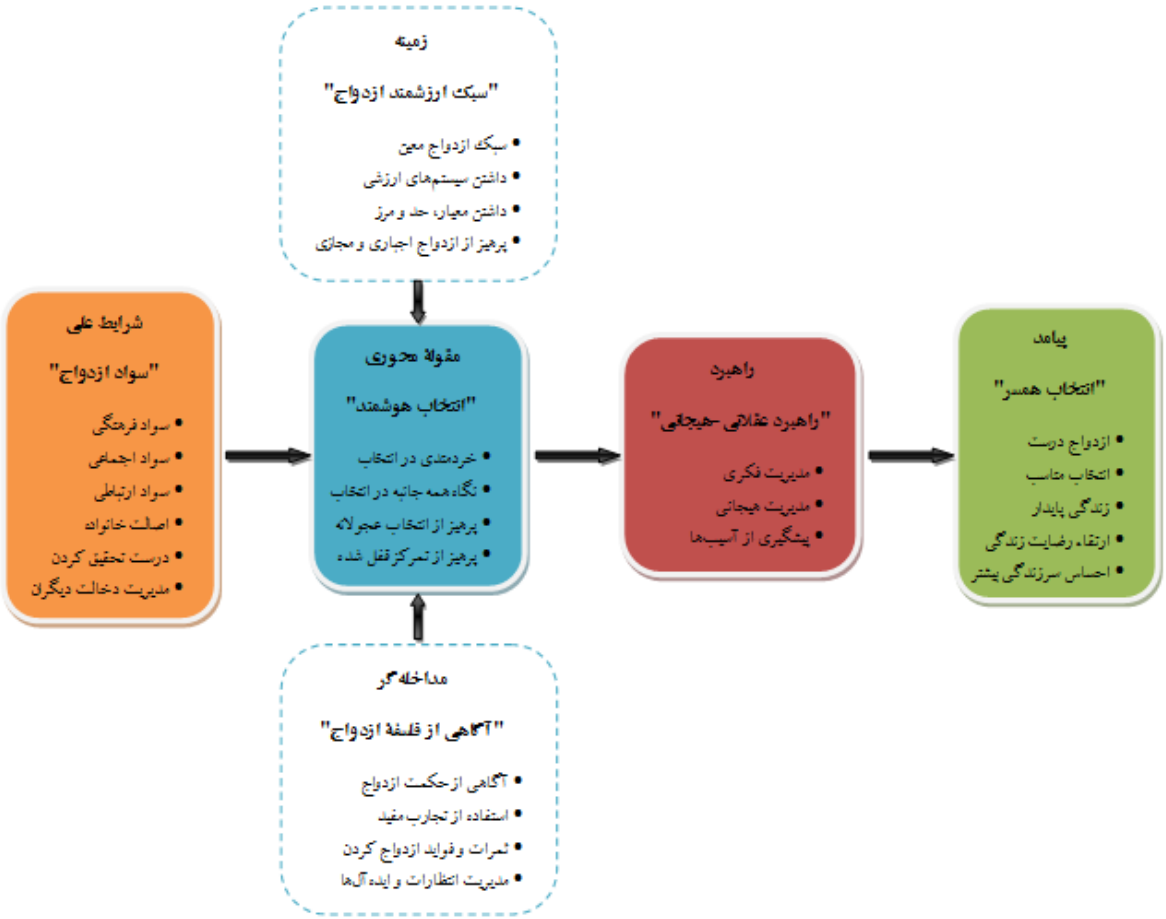
همان‌طور که مشاهده می‌شود، کدگذاری محوری با ادغام و ارتباط بین مقولات، پنج مؤلفه اصلی (آگاهی از فلسفهٔ ازدواج، انتخاب هوشمند، سواد ازدواج، راهبردهای عقلانی-هیجانی و سبک ارزشمند ازدواج) را مطرح نمود. کدگذاری انتخابی نیز با طراحی چارچوب پارادایم به صورت ترسیمی نمایش داده شده است (شکل ۱).

جدول ۲: شکل‌دهی مؤلفه‌های اصلی انتخاب همسر برای جوانان

مؤلفه‌های اصلی	مقولات
آگاهی از فلسفهٔ ازدواج	آگاهی از حکمت ازدواج آگاهی از تجارب و ثمرات ازدواج
انتخاب هوشمند	خردمندی در انتخاب نگاه همه جانبه در انتخاب
سواد ازدواج	سواد فرهنگی سواد ارتباطی- اجتماعی
راهبردهای عقلانی-هیجانی	مدیریت فکری مدیریت عاطفی مدیریت و پیشگیری از آسیب‌ها
سبک ارزشمند ازدواج	سبک ازدواج معین داشتن سیستم‌های ارزشی

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

شکل ۱: مدل پارادایمی مؤلفه‌های انتخاب همسر بر اساس فرهنگ ایرانی

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی مؤلفه‌های آموزشی انتخاب همسر بر اساس فرهنگ ایرانی بود. در ابتدا یافته‌ها روایی و پایایی پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. در ادامه برای پرداختن به سؤال اول پژوهش؛ که مهمترین معیارهای ازدواج موفق در همسرگزینی مردان و زنان ایرانی چیست؟ یافته‌های کدگذاری باز نشان دادند از بین ۲۵۴ گزاره استخراج شده، ۲۷ مفاهیم در قالب ۱۱ مقوله به دست آمد که عبارتند از: حکمت ازدواج، تجارب و ثمرات ازدواج، خردمندی در انتخاب، نگاه همه جانبه در انتخاب، سواد فرهنگی، سواد ارتباطی- اجتماعی، مدیریت فکری، مدیریت عاطفی، مدیریت و پیشگیری از آسیب‌ها، سبک ازدواج معین و داشتن سیستم‌های ارزشی. در این راستا، کدگذاری محوری با ادغام و ارتباط بین مقولات، پنج مؤلفه اصلی آگاهی از فلسفهٔ ازدواج، انتخاب هوشمند، سواد ازدواج، راهبردهای عقلانی-هیجانی و سبک ارزشمند ازدواج را مطرح نمود و کدگذاری انتخابی با طراحی چارچوب پارادایم، نظریهٔ نهایی خود را به نمایش گذاشت.

نتایج به دست آمده با پژوهش‌های پیشین همسو است. برای مثال، عیسی‌نژاد و هوشمند (۳۶) در یک پژوهشی در ایران به بررسی افراد دارای تجربه دوستی و بدون تجربه پرداختند تا معیارهای انتخاب همسر و دوست جنس دیگر آن‌ها را بررسی نموده و تفاوت‌های جنسیتی در نوع انتخاب را مشخص نمایند.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]
[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

نتایج پژوهش حاضر نشان داد مردان نسبت به زنان به طور کلی میانگین معیارهای پایین‌تری برای انتخاب همسر داشتند و این یعنی زنان سختگیرانه‌تر و با دقت بیش‌تری همسر خود را انتخاب می‌کنند. در مردان اولین معیار برای انتخاب همسر عشق و علاقه (صمیمیت) بود، برای زنان این معیار دومین معیار مهم بود. این نتایج نشان دهنده این است که یکی از مهم‌ترین معیارها برای انتخاب همسر صمیمیت و با احساس بودن است.

کنعانی و همکاران (۱۵) در بررسی نحوهٔ انتخاب همسر توسط مردان و زنان ازدواج کرده گزارش دادند که در جامعهٔ ایران، هنوز مردان نقش انتخاب کننده و زنان نقش انتخاب شونده را ایفا می‌کنند و تفاوت‌های موجود در انتخاب همسر با مشارکت کمتر زنان در امر همسرگزینی و وابستگی بیشتر آنان به انتخاب شدن از طرف مردان مرتبط است. این در حالی است که مردان ایرانی به معیارهای جسمانی و زنان به معیارهای اقتصادی-اجتماعی در انتخاب همسر توجه بیشتری دارند و در سایر معیارها همچون ویژگی‌های عاطفی و شخصیتی بین مرد و زن تفاوتی وجود نداشت.

در مطالعهٔ مشابهی جبرائیلی و همکاران (۳۷) مهم‌ترین ملاک انتخاب همسر در مردان را زیبایی و در زنان توانایی مالی و قابل اتکا بودن مرد گزارش دادند. مصلی‌نژاد و کارگر (۳۸) نیز در پژوهشی نشان دادند که مردان در انتخاب همسر به معیارهای زیست‌شناختی نظیر سلامت چشم، وضعیت ظاهری و جذابیت توجه دارند، در حالی که دختران بیشتر معیارهای روان‌شناختی و اجتماعی همچون برخورد، رفتارهای اجتماعی، قدرت تصمیم‌گیری، سطح تحصیلات در همسر گزینی مد نظر دارند.

هراتیان و همکاران (۲۸) در پژوهشی ۱۳ عامل مهم در همسر گزینی را داشتن شخصیت، دین‌داری و خانواده، ظرفیت اجتماعی، معیارهای جنسیتی، استحکام خود، هیجان مثبت، سلامتی و آراستگی، اقتصاد، عفت و حیا، مشخصات فردی، جذابیت ظاهری، موضع‌گیری مشابه، فرزند و فرزندپروری گزارش نمودند که آنان در چهار دستهٔ اهمیت معیار و ارزیابی هنگام ازدواج و اهمیت و ارزیابی اکنون از همسر طبقه‌بندی می‌شود.

در یک مطالعهٔ کیفی، Pirhayati و همکاران (۱۷) نشان دادند ارزش‌های زیر بنایی انتخاب همسر می‌تواند در پنج مقوله دسته‌بندی شود که شامل: معنا، مسئولیت‌پذیری، اهداف، انتظارات، و معیارها هستند.

هرکدام از این مقوله‌ها به جز مقولهٔ معنا دارای ابعادی هستند. مقولهٔ مسئولیت‌پذیری تنها دارای بعد "همکاری در جهت استقلال مادی" و مقولهٔ اهداف شامل پنج بعد "نیازهای ازدواج، دغدغه‌های ازدواج، آرامش و امنیت، تکمیل و تغییر و شکل‌گیری خانواده" و مقولهٔ انتظارات شامل سه بعد "همراه و همپا بودن، داشتن خانواده خوب و مسائل جنسی" و مقولهٔ معیار شامل شش بعد "فضیلت‌های اخلاقی، ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری، روابط عاطفی، تناسب و همسانی، جذابیت ظاهری و طریقه آشنایی" است.

در نهایت با تجمیع داده‌ها، مقولهٔ مرکزی با عنوان "عشق محتوای زندگی" توانست پنج مقولهٔ اولیه را برای انتخاب مناسب و با آگاهی همسر تشریح نماید. در تبیین این موضوع باید گفت در موضوع ازدواج، ۵ مقوله اصلی وجود دارد که حاکی از مهم بودن این مفاهیم در موفقیت رابطه‌های زناشویی است.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

مثلاً برای رسیدن به یک ازدواج موفق و رضایت‌بخش، آگاهی از اصول و مفاهیم مهمی مانند حکمت ازدواج، تجارب و ثمرات ازدواج و سبک ارزشمند ازدواج ضروری است. همچنین، مدیریت هوشمندانه عواطف و انتخاب های خردمندانه نقش‌های مهمی در فرایند ازدواج ایفا می‌کنند. در نهایت، فراگیر شدن مهارت‌های ارتباطی و مدیریت فکری نیز می‌تواند به تقویت روابط ازدواجی کمک نماید.

بنابراین توجه به این مفاهیم، می‌تواند به دقت بیشتر در انتخاب همسر برای ازدواج و استنباط نکات کلیدی از آن‌ها مفید باشد. همچنین با نگاه همه جانبه به ازدواج و انتخاب همسر مناسب می‌تواند به نتایج مهمی دربارۀ مسائل ازدواج و روابط زناشویی دست یافت و این نتایج می‌تواند به پژوهش‌های آتی در این زمینه کمک کند.

در نهایت، این پژوهش با هدف بررسی مؤلفه‌های آموزشی انتخاب همسر بر اساس سبک و سیاق فرهنگ ایرانی-اسلامی، انجام شد.

داده‌های حاصل از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختارمند نشان داد متغیرهای حکمت ازدواج، تجارب و ثمرات ازدواج، خردمندی در انتخاب، نگاه همه جانبه در انتخاب، سواد فرهنگی، سواد ارتباطی-اجتماعی، مدیریت فکری، مدیریت عاطفی، مدیریت و پیشگیری از آسیب‌ها، سبک ازدواج معین و داشتن سیستم‌های ارزشی نقش مهم و کلیدی در انتخاب همسر بر عهده دارند. همچنین آگاهی از فلسفۀ ازدواج، انتخاب هوشمند، سواد ازدواج، راهبردهای عقلانی-هیجانی و سبک ارزشمند ازدواج جزو مؤلفه‌های کلیدی انتخاب همسر و آموزشی برای جوانان در شرف ازدواج است.

توجه به مؤلفه‌های مذکور می‌تواند راهگشای سنجش و ارزیابی جوانان در شرف ازدواج توسط مشاوران پیش‌از ازدواج و زوج‌درمانگران باشد. پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی به طراحی پروتکل درمانی و آموزشی مؤلفه‌های انتخاب همسر برای مشاوران و زوج‌درمانگران نیز توجه گردد.

تضاد منافع

نویسندگان این مقاله اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

تقدیر و تشکر

بر حسب وظیفه، نویسندگان این پژوهش از اساتید و متخصصین محترمی که در این پژوهش شرکت نمودند، کمال تشکر و سپاس‌گزاری دارند.

References

1-Lamanna MA, Riedmann A, Stewart SD. Marriages, families, and relationships: Making choices in a diverse society. Masachoset: Cengage Learning; 2020.76-198.

2-Olcay Imamoğlu E, Ads M, Weisfeld CC. What is the impact of choosing one’s spouse on marital satisfaction of wives and husbands? The case of arranged and self-choice Turkish marriages. Journal of Family Issues. 2019;40(10):1270-98.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

3-Rezaei M, Asadpour I, Mohsenzade F, Zahrakar K. Research Paper Identifying pre_remarriage educational needs: A grounded theory study. Psychological Science. 2022;21(113):884-67. [Persian]

4-Cherlin AJ. Goode's world revolution and family patterns: A reconsideration at fifty years. Population and Development Review. 2012;38(4):577-607.

5-Jones GW. Changing marriage patterns in Asia. Routledge handbook of Asian demography: Taylor & Francis: Routledge; 2017. 351-69.

6-Jones GW, Yeung W-JJ. Marriage in Asia. Sage Publications Sage CA: Los Angeles, CA; 2014. 1567-83.

7-Yeung W-JJ, Mu Z. Migration and marriage in Asian contexts. Taylor & Francis; 2020. p. 2863-79.

8-Banijamali SM, Sadeghi-Fasaee S. Young People and Barriers to Marriage. Journal of Strategic Studies on Youth and Sports. 2021;20(51):9-34. [Persian]

9-Valentine KA, Li NP, Meltzer AL, Tsai M-H. Mate preferences for warmth-trustworthiness predict romantic attraction in the early stages of mate selection and satisfaction in ongoing relationships. Personality and Social Psychology Bulletin. 2020;46(2):298-311.

10-Kearney MS, Wilson R. Male earnings, marriageable men, and nonmarital fertility: Evidence from the fracking boom. Review of Economics and Statistics. 2018;100(4):678-90.

11-Schultz WM, Hayek SS, Samman Tahhan A, Ko YA, Sandesara P, Awad M, et al. Marital status and outcomes in patients with cardiovascular disease. Journal of the American Heart Association. 2017;6(12):e005890.

12-Anik AI, Islam MR, Rahman MS. Association between socioeconomic factors and unmet need for modern contraception among the young married women: A comparative study across the low- and lower-middle-income countries of Asia and Sub-Saharan Africa. PLOS Global Public Health. 2022;2(7):e0000731.

13-Hoesni S, Hashim I, Ab-Rahman Z. A Preliminary Study: What Is Love in a Marriage? Asian Social Science. 2012;8(9):57. [Persian]

14-Chen C, editor Picking and choosing: The simulation of sequential mate selection process. Population Association of American 2006 Annual Meeting, Los Angeles, California; 2005. 31-168.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

15-Kanani MA, Hamidifar M, Mohammaqdzade H. Mate selection and its criteria: A study among married men and women in Rasht City. Biquarterly journal entitled Sociology of Social Institutions. 2016;3(8):229-56. [Persian]

16-Etemadifard SM. Iranians' Attitudes about the Ideal Spouse: Preferences for Spouse Selecting and Transformations in Recent Decades. Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities. 2018;6(2):1-20. [Persian]

17-Pirhayati Z, Gholmali Lavasani M, Hajhosseini M, Keshavarz Afshar H, Zandifar A. Underlying values of spouse selection: A Grounded Theory study. Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal (RRJ). 2021;10(9):149-60.

18-Pasandideh A. Marital Satisfaction. Qom: Darol-Hadith Scientific and Cultural Institute; 2011. 1-8. [Persian]

19-Atari M. Assessment of long-term mate preferences in Iran. Evolutionary Psychology. 2017;15(2):1-17. [Persian]

20-Niyazi M, Miri S, Farhadian A. Development of a Model for Spouse Selection Criteria in Iran. The Women and Families Cultural-Educational. 2019;14(48):121-44. [Persian]

21-Salehi-Mobarakeh S, Fallah MH, Vaziri-Yazdi S, Chabokinejad Z. Designing a Pre-Marriage Consultation According to the Lived Experiences of the Women with Unsuccessful Choice: Evaluating Its Efficacy on Criteria for Choosing a Spouse of Female Students. Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences. 2022;64(6):4408-20. [Persian]

22-Liu Y, Ge T, Jiang Q. Changing family relationships and mental health of Chinese adolescents: the role of living arrangements. Public Health. 2020;186:110-5.

23-Eastwick PW, Finkel EJ. Sex differences in mate preferences revisited: Do people know what they initially desire in a romantic partner? Journal of personality and social psychology. 2008;94(2):245.

24-Altuntaş S, Atli A. The development of choosing partner strategies inventory. Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute. 2015;12(32):123-35.

25-Keldal G, Atli A. Predictors of Turkish University students' marital attitudes. Current Psychology. 2020;39(4):1354-61.

26-Keldal G. The relationships between personality traits and mate selection strategies of Turkish young adults. Current Psychology. 2020:1-6.

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]

27-Tsoukas A, March E. Predicting short-and long-term mating orientations: the role of sex and the dark tetrad. The Journal of Sex Research. 2018;55(9):1206-18.

28- Haratiyan AA, Mousavi MS, Ershad-Hoseini H, Janbozorg A. Designing and Constructing the Scale of Mate Selection Criteria: Before and After Marriage (SMSC). Cultural Psychology. 2021;4(2):19-40. [Persian]

29- Samania S. Family process and content model: A contextual model for family studies. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2011;30:2285-92. [Persian]

30-Atar S, Ghaderi Z. The relationship between spouse selection criteria and marital satisfaction and quality of life in married women in Shiraz. National Conference on Social and Psychological Disorders; Firozabad. 2018. [Persian]

31-Andrew DP, Pedersen PM, McEvoy CD. Research methods and design in sport management. Human Kinetics; 2019. 12-174.

32-Mousavi CKK, Hakkak M, Sepahvand R, Nazarpouri AH. Designing a Model of Global Talent Management in Sports Organizations based on Human Capital Development Journal of Human Resource Management in Sport. 2020;7(1):205-25. [Persian]

33-Kim JE. Changes in strauss & Corbin's Grounded theory. Journal of Korean Academy of Nursing. 2019;49(5):505-14.

34-Shamaei M, Esmaeili MR. Paradigmatic model of Jihadi management using Grounded data theory. Public Administration Perspective. 2014;19(3):119-50. [Persian]

35-Rezaei S. Designing a Revenue Model for Iranian Football Clubs: With Grounded Theory Approach. Applied Research of Sport Management. 2018;6(3):101-16. [Persian]

36-Isanejad O, Hoshmand S. Mate selection criteria for short-term and long-term relationships: the role of gender and previous relationships with the opposite sex. Strategic Research on Social Problems in Iran University of Isfahan. 2020;9(2):31-54. [Persian]

37-Jebraeili H, Zadeh Mohammadi A, Heidari M. Gender Differences in Mate Selection Criteria. Journal of Family Research. 2013;9(2):155-71. [Persian]

38-Mosallaeinejad L, Kargar MH. Examining the criteria of choosing a spouse from the point of view of two groups of male and female students of Jahrom Univesity of Medical Sciences. Teb va Tazkyeh. 2007;15(2):32-7. [Persian]

[Downloaded from tbj.ssu.ac.ir on 2026-11-19]

[DOI: 10.18502/tbj.v22i3.13684]